

точних визначень або недостатнє володіння практичними навичками, намітити шляхи їх усунення.

Практичні заняття прагнемо проводити не в навчальних кімнатах, а біля ліжка хворого (в палатах, перев'язувальних, операційних, у приймальному відділенні, лабораторіях, діагностичних кабінетах) з активною участю кожного студента в перев'язках, накладанні швів, операціях та інших маніпуляціях і обстеженнях. Це збагачує враження студентів, збуджує в них цікавість до важкої, але необхідної роботи хірурга. Посилюється інтерес до фахової хірургічної літератури, наукового пошуку, практичної переоцінки власних знань. Іншими словами, студенти навчаються медичній логіці, аналітичному і синтетичному мисленню.

До форм позааудиторної СРС належать засвоєння матеріалу підручника, монографій, складання диференційовано-діагностичних таблиць, підготовка відповідей на контрольні питання, розв'язання ситуаційних задач. На кафедрі акцентується увага на організації СРС над поглибленим вивченням окремих розділів предмета. СРС має не тільки забезпечувати глибоке і міцне засвоєння навчального матеріалу, а й відігравати провідну роль у розвитку пізнавальної діяльності, готовності до самоосвіти й участі в науково-дослідній роботі в студентському науковому гуртку. Робота в ньому орієнтована на розширене вивчення окремих питань хірургії, яким у навчальній програмі приділена недостатня увага. Крім того, навички, сформовані студентами в гуртку, дають змогу молодим хірургам використовувати їх при аналізі своєї роботи.

Питання самостійної роботи включені в різноманітні форми і методи перевірки знань студентів (усне та письмове опитування, тестові завдання, вправи і задачі, ситуаційні задачі), а також висвітлюються у формі виступів, у вигляді рефератів, які забезпечують виникнення наукової дискусії. Для досягнення цієї мети доцільно застосовувати проблемні питання і задачі, які вимагають тривалого пошуку, використання додаткової літератури, що сприяє розвитку творчої пізнавальної діяльності й формуванню наукового світогляду.

Таким чином, упровадження інноваційних технологій під час організації самостійної роботи студентів сприяє підвищенню якості навчання та забезпечує зацікавленість студентів у вивченні хірургії.

Список використаної літератури

1. Волосовець О. П. Питання якості освіти у контексті впровадження засад Болонської декларації у вищій школі / О. П. Волосовець // Медична освіта. – 2005. – С. 12-16.
2. Ждан В. М. Місце та роль самостійної роботи студента в кредитно-модульній системі організації навчального процесу / В. М. Ждан, В. М. Бобирьов, О. В. Шешукова [та ін.] // Медична освіта. – 2011. – № 2. – С. 52-54.
3. Пίδαев А. В. Болонский процесс в Европе / А. В. Пίδαев, В. Г. Передерий. – Одесса : Одес. гос. ун-т, 2004. – 192 с.

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ ПРИ ВИВЧЕННІ МЕДИЧНОЇ ТА БІОЛОГІЧНОЇ ФІЗИКИ

Макаренко В.І., Макаренко О.В.

ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія»

Розкрито особливості організації самостійної роботи майбутніх лікарів при вивченні дисциплін природничо-наукового циклу. Описана структура самостійної науково-дослідної роботи студентів із медичної і біологічної фізики.

Ключові слова: дослідницька компетентність, фахова компетентність, самостійна робота.

Навчання студентів у вищих медичних навчальних закладах IV рівня акредитації передбачає два види самостійної науково-дослідної роботи студентів (НДРС): навчальну й індивідуальну.

Навчальна НДРС передбачена робочою програмою і навчальним планом, виконання якої дозволяє студентам отримати додаткові бали до поточної успішності з певного модуля.

НДРС медичних ВНЗ є не лише необхідною умовою успішного навчання за кредитно-модульною системою, а й важливим компонентом підготовки майбутніх висококваліфікованих і всебічно розвинених фахівців.

Умови сучасності потребують фахівців, які є не просто сумлінними практикуючими лікарями, а й лікарями-дослідниками, певною мірою, лікарями-експериментаторами, готовими до творчого наукового пошуку, розробки і впровадження в практику охорони здоров'я нових методів діагностики та лікування.

НДРС дозволяє певною мірою реалізувати знання, проявити індивідуальність і творчі здібності, готовність до самореалізації особистості, тобто можливість формування основних компонентів дослідницької та фахової компетентностей майбутніх лікарів. Ці компетентності потрібно формувати в студентів, починаючи з перших років навчання, під час вивчення природничо-наукових дисциплін, зокрема медичної і біологічної фізики.

Проблему самостійної роботи студентів висвітлювали у своїх працях відомі педагоги О. Алексюк, Г. Гнилицька, А. Дістервег, М. Жалдак, В. Козаков, О. Москалюк, П. Підкасистий, С. Русова, В. Сухомлинський.

Самостійна робота є найважливішим компонентом педагогічного процесу, що передбачає інтеграцію різних видів індивідуальної та колективної навчальної діяльності, яка здійснюється як під час аудиторних, так і позааудиторних занять, без участі викладача та під його безпосереднім керівництвом [2, с. 65].

Проблема несформованості в багатьох студентів навичок самостійної навчальної роботи, як зазначає О. Москалюк [3], породжується методичною системою. Дослідниця називає такі причини несформованості навичок самостійної роботи: недооцінка пізнавальних можливостей студентів; невміння правильно організувати самостійну роботу, визначити шляхи здійснення її безпосередньо на заняттях; острах невиконання наміченого плану занять, брак часу для пояснення всього матеріалу; великий обсяг; загальність, недиференційованість, недостатня системність навчального матеріалу тощо.

О. Москалюк пропонує такі організаційні ознаки успішного виконання самостійної роботи: наявність завдань самостійної роботи, точне і конкретне визначення завдань, їх умотивованість, знання студентом методики виконання самостійної роботи, надання спеціального часу для їх виконання, планування методів, засобів, форм само-

стійної роботи, терміни, форми і види контролю, самоконтроль і поточний контроль, надання консультативної допомоги й управління цією роботою з боку викладача, наявність очікуваних результатів.

Однією з найважливіших вимог до самостійної роботи є усвідомлення студентом мети її виконання. Навіть на перших етапах навчання у ВНЗ, де самостійність студентів проявляється у формі відтворення, копіювання тих чи інших зразків, дії наслідування можуть мати й окремі ознаки самостійності. Це стає можливим тоді, коли вони свідомо спрямовані на досягнення певної мети і в них виражені бажання досягти якомога кращого результату, наблизити його до заданого зразка. Цей етап навчання становить необхідну основу підготовки студентів до подальшого творчого самовираження [3].

Як зазначає Г. Гнитецька [1], аби завдання самостійної роботи можна було виконати, потрібно, щоб вони були доступними і зрозумілими для студента, містили елементи новизни, давали змогу корегувати й контролювати їх виконання.

Грунтуючись на цих засадах, із метою оптимізації самостійної позааудиторної роботи студентів і заохочення їх до дослідницької діяльності нами було структуровано самостійну роботу з дисципліни «Медична і біологічна фізика».

Першим етапом самостійної роботи є написання контрольної роботи з курсу «Медична і біологічна фізика» за модулем «Основи вищої математики і біологічної фізики». Розв'язуючи приклади з розділів диференціального та інтегрального числення, студенти формують уміння застосовувати алгоритми, здатність до аналізу і синтезу, застосовувати теорію диференціальних рівнянь для моделювання медико-біологічних процесів. Розв'язуючи задачі з математичної статистики і теорії ймовірностей, студенти вчаться будувати математичні моделі й аналізувати їх, застосовувати закони розподілу випадкових величин, застосовувати свої знання на практиці при розв'язуванні ситуацій, пов'язаних із майбутньою спеціальністю.

Наступним етапом самостійної роботи є виконання реферативної контрольної роботи з пошуку й обробки різноманітної інформації з літературних та електронних джерел і розв'язування задач із різних тем, що виносяться на самостійне опрацювання. Формуються аналітичні, інформаційно-пошукові компетенції, розвиваються вміння пошуку інформації з різних джерел, відбирати актуальну, достовірну інформацію та аналізувати її, що є основою для набуття як дослідницької, так і фахової компетентностей майбутніх лікарів.

Під час вивчення модуля «Основи вищої математики та біологічної фізики» студенти повторюють і вивчають елементи математичного аналізу, теорії ймовірностей та математичної статистики, які лежать у основі методів обробки інформації в медико-біологічних науках та фармації. Студенти вчаться розв'язувати й аналізувати типові математичні задачі, а також задачі медико-фармацевтичного і медико-біологічного змісту, самостійно оволодівати необхідними навичками за допомогою відповідної літератури.

Спрямовання викладачем студентів на інтенсивну самостійну роботу з перших кроків навчання у вищому навчальному закладі неодмінно полегшить у майбутньому процес їхньої адаптації до майбутньої професії.

Таким чином, розроблена нами структура сприяє оптимізації самостійної позааудиторної роботи студентів та заохочує їх до дослідницької діяльності.

Подальшого дослідження потребує розробка й впровадження методичного супроводу для вивчення дисциплін природничо-наукового циклу, що сприяє формуванню дослідницької та фахової компетентностей у майбутніх лікарів у процесі природничо-наукової підготовки.

Список використаної літератури

1. Гнитецкая Г. Е. Дидактическая эффективность комплексной системы организации самостоятельной работы студентов младших курсов (на материале подготовки специалистов технических вузов): автореф. дис...канд. пед. наук: 13.00.01 / Г. Е. Гнитецкая. – К., 1990.
2. Жалдак М. І. Проблеми інформатизації навчального процесу в школі та ВУЗІ / М. І. Жалдак // Сучасна інформаційна технологія в навчальному процесі: Зб. наук. праць. – К., 1991.
3. Москалюк О. І. Загальні підходи до організації самостійної роботи студентів / О. І. Москалюк // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського. Сер. : Педагогіка і психологія : зб. наук. праць. – Вінниця : Планер, 2010. – Вип. 31. – С. 96 – 100.

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ СТОМАТОЛОГІВ НА КАФЕДРІ ХІРУРГІЇ № 3 В СУЧАСНИХ УМОВАХ

**Малик С.В., Челішвілі А.Л., Лисенко Р.Б., Капустянський Д.В., Осіпов О.С.,
Безручко М.В., Подлесний В.І.**

ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія»

Висвітлено питання організації та проведення лекцій і практичних занять із дисциплін «Догляд за хворими» (виробнича практика), «Загальна хірургія» і «Хірургія» на стоматологічному факультеті.

Ключові слова: хірургія, Болонський процес, самостійна робота студентів.

УДК 616-089:378.14

У 1999 р. європейські країни взяли курс на створення єдиного науково-освітнього простору. З 2005 року почали впроваджуватись єдині основні засади Болонської кредитно-модульної організації навчального процесу. Необхідною складовою підвищення ефективності навчання при реформуванні вищої освіти на засадах Болонського процесу є створення нових навчальних програм з урахуванням вимог кредитно-модульної системи [3].

Сучасний фахівець-стоматолог із вищою медичною освітою має бути всебічно розвинутою, ерудованою людиною, яка володіє основними знаннями, вміннями, навичками, що дозволяють забезпечити профілактику, діаг-